Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2015 m. lapkričio 12 d.[1]

Byla C-453/14

Vorarlberger Gebietskrankenkasse,
Alfred Knauer

(Verwaltungsgerichtshof (Administracinis teismas, Austrija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Socialinė apsauga — Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 — 5 straipsnis — Sulyginimo principas — Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos į sveikatos draudimo įmokų apskaičiavimo pagrindą įtraukiamos kitose Sąjungos valstybėse narėse arba EEE gautos senatvės pensijos — Sąvoka „lygiavertės išmokos““

I – Įžanga

1. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo[2] Sąjungos teisėje buvo įtvirtintas išmokų, pajamų, faktinių aplinkybių ar įvykių sulyginimo principas.

2. Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu šiame reglamente nenumatyta kitaip ir atsižvelgiant į nustatytas specialias įgyvendinimo nuostatas, taikomos šios nuostatos:

a) jeigu pagal kompetentingos valstybės narės teisės aktus socialinės apsaugos išmokų ir kitų pajamų gavimas turi tam tikras teisines pasekmes, atitinkamos tų teisės aktų nuostatos taip pat taikomos gaunant lygiavertes išmokas, teisė į kurias buvo įgyta pagal kitos valstybės narės teisės aktus, arba kitoje valstybėje narėje įgytoms pajamoms;

b) jeigu pagal kompetentingos valstybės narės teisės aktus laikoma, kad teisinės pasekmės atsirado dėl tam tikrų faktų arba įvykių, ta valstybė narė atsižvelgia į tokius faktus arba įvykius, atsiradusius bet kurioje valstybėje narėje, tartum jie būtų atsiradę jos teritorijoje.“

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 166, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 200, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72.

3. Ar pagal šią naują nuostatą, jeigu valstybėje narėje gyvenantis pensininkas gauna ne tik šios valstybės pensiją, bet ir pensiją, skiriamą pagal kitos Sąjungos valstybės narės ar Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybės pensijų sistemą[3], gyvenamosios vietos valstybei narei draudžiama į sveikatos draudimo įmokų apskaičiavimo pagrindą įskaičiuoti kitos valstybės mokamą pensiją?

4. Iš esmės toks klausimas kyla šioje byloje, o nulėmė jį *Vorarlberger Gebietskrankenkasse* (Vorarlbergo žemės regioninė ligonių kasa)[4] sprendimas priversti A. Knauer ir R. Mathis sumokėti sveikatos draudimo įmokas nuo pensijų, kurias jie gauna dėl dalyvavimo Lichtenšteino profesinių pensijų sistemoje.

5. Konkrečios šios bylos faktinės aplinkybės yra nurodytos toliau.

6. A. Knauer ir R. Mathis, kurie gyvena Austrijoje, gauna Austrijos senatvės pensiją, iš kurios pagal Bendrąjį socialinio draudimo įstatymą (*Allgemeines Sozialversicherungsgesetz*)[5] išskaitomos įmokos į sveikatos draudimo sistemą.

7. Kadangi minėti asmenys vykdė profesinę veiklą ir Šveicarijoje, ir Lichtenšteine, jie taip pat gauna Hilti pensijų kasos mokamas senatvės pensijas pagal Lichtenšteino profesinių pensijų sistemą, reglamentuojamą 1987 m. spalio 20 d. Įstatymu dėl profesinių pensijų sistemos (*Gesetz über die betriebliche Personalvorsorge*)[6].

8. Tačiau nors iki 2010 m. įmokas į Austrijos sveikatos draudimo sistemą reikėjo mokėti tik nuo nacionalinių pensijų, Austrijos teisės aktų leidėjas, 2010 m. priimdamas antrąjį įstatymą, kuriuo buvo iš dalies pakeista socialinės apsaugos sistema (*2. Sozialversicherungs-Änderungsgesetz 2010*)[7], papildė ASVG nauju 73a straipsniu, kurio 1 dalyje numatyta, kad užsienio pensijos gavėjas, patenkantis į Reglamento Nr. 883/2004 taikymo sritį, jeigu turi teisę į sveikatos draudimo išmokas, privalo mokėti įmokas į sveikatos draudimo sistemą taip pat ir nuo šios užsienio pensijos.

9. Pagal minėtą nuostatą kasa nuo 2011 m. reikalavo, kad A. Knauer ir R. Mathis mokėtų sveikatos draudimo įmokas nuo Hilti pensijų kasos mokamų pensijų.

10. Dviem 2013 m. gruodžio 10 d. sprendimais Vorarlbergo ministras pirmininkas (*Landeshauptmann von Vorarlberg*) sumažino minėtų įmokų dydį motyvuodamas tuo, kad į Reglamento Nr. 883/2004 taikymo sritį patenka tik profesinių pensijų sistemos dalis, t. y. atitinkanti minimalias teisės aktuose nustatytas išmokas, taigi pareiga mokėti ASVG 73a straipsnyje numatytą įmoką taikoma tik šiai sistemos daliai. Tačiau papildoma dalis, atitinkanti didesnes nei minimalios įmokas, nepatenka į minėtą taikymo sritį, kaip ir profesijų pensijų sistemos dalis, atitinkanti išmokas, mokamas už įmokas, sumokėtas iki BPVG įsigaliojimo, t. y. iki 1989 m. sausio 1 d.

11. Kasa padavė kasacinį skundą *Verwaltungsgerichtshof* (Administracinis teismas) dėl minėtų dviejų sprendimų, teigdama, kad įmokos mokėtinos už visas Hilti pensijų kasos mokamas pensijas, o A. Knauer apskundė su juo susijusį sprendimą, teigdamas priešingai, kad už šias pensijas jokių įmokų mokėti nereikia.

3 — Reglamentas Nr. 883/2004 ir 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 987/2009, nustatantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką (OL L 284, p. 1), visi taikomi EEE pagal 2011 m. liepos 1 d. EEE jungtinio komiteto sprendimą Nr. 76/2011, kuriuo iš dalies keičiamas EEE susitarimo VI priedas (Socialinė apsauga) ir 37 protokolas (OL L 262, p. 33).

4 — Toliau – kasa.

5 — *BGBl.* 189/1955, pagrindinės bylos faktinių aplinkybių laikotarpiu galiojusi redakcija (toliau – ASVG).

6 — *LGBl.* 1988, Nr. 12, toliau – BPVG.

7 — *BGBl.* I, 102/2010.

12. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, lygiavertiškumą, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnio a punktą, reikia vertinti atsižvelgiant į struktūrines pensijų sistemų ypatybes, vertinant jas bendrai. Jo teigimu, palyginus senatvės pensijų, kurioms taikomas ASVG, ir BPVG reglamentuojamų pensijų skyrimo sąlygas, nustatytas teisės aktuose, lyg ir aišku, kad tai yra lygiavertės išmokos.

13. Šiuo atžvilgiu, kalbant apie Austrijos pensijų sistemą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad pensijų draudimu, kuriuo apsaugoti apdraustieji, visų pirma nuo rizikos rūšių, susijusių su amžiumi, siekiama leisti apdraustajam tinkamai išlaikyti savo įprastą gyvenimo būdą. Kad apdraustasis turėtų teisę į senatvės pensiją, jis turi būti pasiekęs ne tik teisės aktuose nustatytą pensinį amžių, bet ir įgijęs tam tikrą draudimo laikotarpių skaičių. Iš principo privalomuoju draudimu yra apdraustas kiekvienas ilgiau nei ribotą laikotarpį pas darbdavį dirbantis darbuotojas. Privalomojo pensijų draudimo sistemos dalyviai, norintys gauti papildomą pensiją šalia pensijos, į kurią jie paprastai turi teisę, turi galimybę laisvai apsidrausti papildomai, mokėdami įmokas, kurių metinė suma yra apribota. Mokamos įmokos yra tiesiogiai naudojamos išmokoms finansuoti (paskirstymo sistema), o pensijų draudimo valdymą užtikrina draudimo bendrovės, kurios veikia kaip savarankiški save administruojantys subjektai.

14. Dėl Lichtenšteino senatvės pensijų sistemos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad ją sudaro trys ramsčiai, pirmasis – senatvės ir maitintojo netekimo įmokinio draudimo sistema, antrasis – profesinių pensijų sistemos ir trečiasis – papildomas draudimas, užtikrinamas privačiai.

15. BPVG reglamentuojama profesinių pensijų sistema yra kapitalizuota, iš esmės privaloma ir jos tikslas – senatvės ir maitintojo netekimo draudimas, kad apdraustasis galėtų tinkamai išlaikyti įprastą gyvenimo būdą. Už jos įgyvendinimą yra iš principo atsakinga socialinio draudimo įstaiga, kuriai pagal įstatymą paliekama tam tikra laisvė, ypač kiek tai susiję su apdraustų išmokų tvarkymu ir finansavimu. Taigi ji gali tiesiog apdrausti teisės aktuose nustatytas minimalias išmokas arba kai kurias didesnes išmokas. Ši profesinių pensijų sistema iš esmės nepriklauso nuo pačių asmenų, siejamų su amžiaus rizika, iniciatyvos ar valios ją organizuoti.

16. Lichtenšteino Kunigaikštystė pagal Reglamento Nr. 883/2004 9 straipsnio 1 dalį pranešė, kad BPVG patenka į šio reglamento dalykinę taikymo sritį.

17. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, pensijos, kurioms taikomas BPVG, patenka į Reglamento Nr. 883/2004 taikymo sritį, nes jos grindžiamos nagrinėjamos valstybės narės teisės aktų nuostatomis, susijusiomis su senatvės išmokų socialinės apsaugos sritimi ar sistema, be to, Lichtenšteino Kunigaikštystė pagal Reglamento Nr. 883/2004 9 straipsnio 1 dalį pranešė apie visą BPVG.

18. Tačiau vėl, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, negalima atmesti to, kad, nors Lichtenšteino profesinių pensijų sistema priklauso koordinuojamų pensijų sistemų kategorijai, kaip tai patvirtina minėtas pranešimas, šios sistemos negalima laikyti „lygiaverte“ dėl apdraustiesiems siūlomų galimybių savarankiškai organizuoti savo pensijų sistemą, taip pat aplinkybės, jog tai, kad visos pagal šią pensijų sistemą mokamos išmokos yra įtraukiamos į Austrijos sveikatos draudimo įmokos apskaičiavimo pagrindą, Sąjungos teisėje reikia laikyti kliūtimi naudotis judėjimo laisve.

19. Tokiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgerichtshof* (Administracinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnį, atsižvelgiant į SESV 45 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad senatvės pensijos pagal profesinio pensijų draudimo sistema (kurią inicijuoja ir užtikrina valstybė ir kuri turi toliau tinkamai palaikyti įprastą gyvenimo lygį, taip pat veikia kapitalizacijos principu, iš esmės yra privaloma, tačiau pagal ją gali būti numatytos didesnės nei teisės aktuose nustatytos minimalios „papildomos“ įmokos ir atitinkamai didesnės išmokos, ir kurią įgyvendinti turi darbdavio įsteigta arba jo pasirinkta socialinio draudimo įstaiga; tokia yra šiuo atveju [šioje byloje] nagrinėjamu atveju [Lichtenšteino] „antrosios pakopos“ pensijų sistema) ir teisės aktuose numatyta senatvės pensijų sistema (kurią taip pat inicijuoja ir užtikrina valstybė ir kuri turi toliau tinkamai palaikyti įprastą gyvenimo lygį, tačiau veikia pagal paskirstymo principą, yra privaloma ir ją įgyvendinti privalo teisės aktuose numatyti pensijų draudimo fondai; tokia yra šiuo atveju nagrinėjama Austrijos pensijų sistema) yra „lygiavertės“, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą?“

II – **Vertinimas**

20. Prieš nagrinėjant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą reikia atsakyti į pirminį klausimą, t. y. patikrinti, ar Hilti pensijų kasos pagal Lichtenšteino profesinių pensijų sistemą mokamos senatvės pensijos patenka į dalykinę Reglamento Nr. 883/2004 taikymo sritį.

A – *Dėl Lichtenšteino profesinių pensijų sistemos priskyrimo prie Reglamento Nr. 883/2004 dalykinės taikymo srities*

21. A. Knauer teigimu, Lichtenšteino profesinių pensijų sistema – tiek vertinant teisės aktuose nustatytą minimalią, tiek papildomą dalį, yra ne teisės aktuose numatyta socialinės apsaugos sistema, patenkanti į Reglamento Nr. 883/2004 taikymo sritį, o papildoma pensijų sistema, kuriai turi būti taikomos tik 1998 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 98/49/EB dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų, judančių Bendrijoje, teisių į papildomą pensiją išsaugojimo [8] nuostatos. M. Knauer šiuo klausimu pirmiausia teigia, kad ši sistema, veikianti kapitalizacijos principu, menkai tegrindžiama solidarumo idėja, kad siūlomas apsaugos lygis gerokai viršija apsaugos lygį, užtikrinamą pagal bazinį senatvės-maitintojo netekimo draudimą, kad yra kaupiamas kapitalas, būtinas išmokoms mokėti, užtikrinamas pasitelkus privatinės teisės reglamentuojamas organizacijas, ir kad ši sistema yra privaloma tik daliai samdomųjų darbuotojų.

22. Be to, nurodydamas Sprendimą *Beerens* [9] ir kartu pripažindamas, kad visas išmokas, mokamas pagal nacionalinės teisės aktus, apie kuriuos buvo pranešta pagal Reglamento Nr. 883/2004 9 straipsnio 1 dalį, reikia laikyti „socialinės apsaugos išmokomis“, privalomai patenkančiomis į šio reglamento taikymo sritį, A. Knauer teigia, kad pranešimas nėra susijęs su dalimi, atitinkančia išmokas pagal įmokas, mokamas ne dėl teisinės prievolės, kurios turinys BPVG nepatikslintas. Jo nuomone, tai yra sutartimi arba įgyvendinamaisiais teisės aktais grindžiamos išmokos, kurios nėra mokamos pagal įstatymą.

8 — OL L 209, p. 46; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 323.

9 — 35/77, EU:C:1977:194.

23. Nesant reikalo daugiau nagrinėti teisės aktuose numatytų socialinės apsaugos sistemų ir papildomų sistemų skirtumo [10], pakanka konstatuoti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, nors tai, kad įstatymas ar kitas teisės aktas nebuvo paminėtas pranešime, savaime negali įrodyti, kad šis įstatymas ar kitas teisės aktas nepatenka į socialinės apsaugos sistemų koordinavimo taikymo sritį, vis dėlto aplinkybę, kad valstybė narė savo pranešime paminėjo įstatymą, reikia laikyti įrodančia, kad pagal šį įstatymą skirtos išmokos yra socialinės apsaugos išmokos [11].

24. Tačiau ir pranešime, pateiktame pagal 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje [12], 5 straipsnį, ir pranešime, pateiktame pagal Reglamento Nr. 883/2004 [13] 9 straipsnio 1 dalį, Lichtenšteino Kunigaikštystė paminėjo ne tik pirmąjį ramstį, atitinkantį 1952 m. gruodžio 14 d. Senatvės ir maitintojo netekimo draudimo įstatymą (*Gesetz über die Alters- und Hinterlassenerversicherung*) [14], bet ir antrąjį ramstį, į kurį visų pirma įeina BPVG.

25. Kadangi pranešime dėl BPVG nėra nurodyta jokia išimtis dėl tam tikrų išmokų, visos remiantis šiuo teisės aktu suteiktos išmokos turi būti laikomos socialinės apsaugos išmokomis, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisės aktus, taikomus socialinės apsaugos sistemų koordinavimo srityje.

26. Taigi reikia patikrinti, ar minėtais teisės aktais pagal Lichtenšteino profesinių pensijų sistemą Hilti pensijų kasos mokamų senatvės pensijų neleidžiama įskaičiuoti į sveikatos draudimo įmokų, kurias moka Austrijos sveikatos draudimo sistemoje dalyvaujantis apdraustasis, apskaičiavimo pagrindą.

B – *Dėl senatvės pensijų, mokamų pagal Lichtenšteino profesinių pensijų sistemą, ir pagal Austrijos teisės sistemą mokamos senatvės pensijos lygiavertiškumo*

27. Pirmiausia reikia priminti, kad Reglamento Nr. 883/2004 30 straipsnyje pensiją privalančios mokėti valstybės narės institucijai leidžiama atskaityti įmokas iš šios pensijos siekiant padengti sveikatos draudimo išmokas, jeigu tik šių išmokų išlaidas padengia šios valstybės institucija.

28. Tokiais atvejais, kokie yra A. Knauer ir R. Mathis atvejai, kai asmuo vieną ar kelias pensijas gauna pagal dviejų ar daugiau valstybių narių teisės aktus, Reglamente Nr. 883/2004 numatytos tikslios taisyklės siekiant nustatyti kompetentingas institucijas, kurios turi mokėti išmokas natūra ir padengti jų išlaidas [15]. Tarp visų šių taisyklių, skirtų išvengti sunkumams, kurių gali kilti dėl taikytinų nacionalinės teisės aktų sutapties, visų pirma yra minėto reglamento 23 straipsnio norma, pagal kurią natūra mokamų išmokų išlaidos priskiriamos gyvenamosios vietos valstybės narės institucijai, jeigu atitinkamas asmuo gauna pensiją ir turi teisę į šias išmokas pagal šios valstybės teisės aktus.

29. Tačiau neginčijama, kad pagal Austrijos teisės aktus A. Knauer ir R. Mathis turi teisę ir į pensiją, ir į išmokas natūra ir kad šiuose teisės aktuose numatyta išskaityti įmokas. Taigi Reglamento Nr. 883/2004 30 straipsnyje numatytos įmokų išskaitymo taikymo sąlygos yra tenkinamos.

30. Telieka nustatyti, ar šios įmokos gali būti išskaitomos ne tik iš Austrijos senatvės pensijos, bet ir iš senatvės pensijų, mokamų pagal Lichtenšteino profesinių pensijų sistemą.

10 — Dėl šio skirtumo norėčiau nurodyti savo šiandien pateiktą išvadą byloje *Komisija / Malta* (C-12/14, dar nagrinėjama Teisingumo Teisme).

11 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Martínez Losada ir kt.* (C-88/95, C-102/95 et C-103/95, EU:C:1997:69, 21 punktas ir nurodyta teismo praktika).

12 — OL C 127, 2003, p. 35; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 35.

13 — Šį pranešimą paskelbė Europos Komisija. Šios išvados rengimo dieną jis buvo pateikiamas interneto adresu http://ec.europa.eu/social/keyDocuments.jsp?advSearchKey=liechtenstein&mode=advancedSubmit&langId=fr&policyArea=&type=0&country=0&year=0.

14 — *LGBl.* 1952, Nr. 29, pagrindinės bylos faktinių aplinkybių laikotarpiu taikoma redakcija.

15 — Šios taisyklės įtvirtintos šio reglamento 23–28 straipsniuose.

31. Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad Reglamentas Nr. 883/2004 tėra nacionalinės teisės aktų koordinavimo priemonė ir juo nesiekiama šių teisės aktų suderinti [16], tad valstybės narės išlaiko kompetenciją nustatyti pajamas, į kurias atsižvelgtina apskaičiuojant socialines įmokas [17]. Taigi iš principo jos gali į sveikatos draudimo įmokos apskaičiavimo pagrindą įtraukti kitų Sąjungos valstybių narių ar EEE mokamas senatvės pensijas [18].

32. Tačiau svarbu, kad įgyvendindamos šią kompetenciją valstybės narės laikytųsi Sąjungos teisės [19].

33. Reglamento Nr. 987/2009 30 straipsnyje nustatoma aiški riba, įtvirtinant iš visų išmokamų pensijų išskaičiuojamų įmokų viršutinę ribą, kuri negali viršyti sumos, išskaičiuojamos iš kompetentingoje valstybėje narėje tokio paties dydžio pensiją gaunančio asmens pensijos. Taigi ribojama iš kelių valstybių narių mokamų pensijų išskaičiuojamų įmokų suma. Ar šių įmokų rinkimas taip pat ribojamas iš esmės?

34. Kaip teisingai pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tokį apribojimą gali lemti Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnyje įtvirtintas išmokų, pajamų, faktų ar įvykių sulyginimo principo taikymas.

35. Nors visos pastabas Teisingumo Teisme pateikusios šalys, nurodytos Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Statuto 23 straipsnyje, sutinka, kad šis principas taikytinas, jos visiškai nesutaria dėl to, ar tokias senatvės išmokas, kurioms atitinkamai taikomi BPVG ir ASVG, reikia laikyti lygiavertėmis.

36. Kasa nurodo, kad Austrijos teisės aktuose numatyta senatvės pensija ir pagal Lichtenšteino profesinių pensijų sistemą mokamos pensijos yra lygiavertės. Šiuo atžvilgiu ji nurodo, jog Austrijos sistema sudaryta taip, kad apdraustasis gali išlaikyti įprastą gyvenimo būdą, gaudamas teisės aktuose numatytas pirmojo ramsčio išmokas, o Lichtenšteine šis išmokų lygis užtikrinamas antruoju ramsčiu, kuriam tenka esminis vaidmuo, pirmasis ramstis skirtas tik minimaliam pragyvenimui užtikrinti. Be to, įmokos į Austrijos teisės aktuose numatytą sistemą tris kartus viršija Lichtenšteine mokamas įmokas. Kasa taip pat teigia, kad BVPG numatyta pareiga dalyvauti profesinių pensijų sistemoje ir kad nustatytos aiškios ir tikslios taisyklės, susijusios su įmokų suma, apdraustų išmokų pobūdžiu ir šias sistemas valdančių institucijų organizavimo ir priežiūros normomis. Ji priduria, kad šios taisyklės taikomos ir tai profesinės sistemos daliai, kuri apima ne vien teisės aktuose numatytas minimalias išmokas, tad socialinės apsaugos institucijų „sutartinė laisvė“ yra labai nedidelė. Be to, atskiras darbuotojas nėra laisvas dalyvauti tokioje sistemoje ar nustatyti jos turinio. Kasa patikslina, kad išmokų, „kurios apima ne vien teisės aktuose numatytas minimalias išmokas“, sąvoka apima ne tik pasirinktines papildomas išmokas, bet ir išmokas, mokamas pagal įmokas, sumokėtas prieš įvykdant teisinę prievolę. Ji pažymi, kad įmokos, mokamos pagal BPVG, mokesčių požiūriu vertinamos taip pat kaip ir įmokos, Austrijoje pagal ASVG mokamos į privalomąjį draudimą. Galiausiai ji pažymi, jog ASVG numatyta, kad jeigu dalyvaujama papildomoje pasirinktinėje pensijų sistemoje, į sveikatos draudimo sistemą taip pat turėtų būti mokamos įmokos siekiant finansuoti pagal šią sistemą mokamas išmokas. Kasa daro išvadą, kad jeigu nebūtų atsižvelgiama į išmokas, kurias pasienio regionų gyventojai gauna dėl Lichtenšteine vykdytos veiklos, būtų nevienodai vertinami asmenys, vykdę savo profesinę veiklą tik šalies teritorijoje.

37. A. Knauer teigia priešingai, kad pagal Austrijos sistemą mokamos išmokos ir pagal Lichtenšteino profesinių pensijų sistemą mokamos išmokos nėra lygiavertės, nes to neleidžia daugybė struktūrinių skirtumų. Greta argumentų, kurie buvo anksčiau pateikti nagrinėjant klausimą, ar Lichtenšteino profesinių pensijų sistema patenka į Reglamento Nr. 883/2004 dalykinę taikymo sritį [20], A. Knauer visų

16 — Žr. Sprendimą *Derouin* (C-103/06, EU:C:2008:185, 20 punktas ir nurodyta teismo praktika).

17 — Ten pat, 24 punktas.

18 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Nikula* (C-50/05, EU:C:2006:493, 24 ir 25 punktai).

19 — Ten pat, 24 punktas ir nurodyta teismo praktika.

20 — Šios išvados 21 punktas.

pirma pažymi, kad ši sistema yra nukopijuota nuo Šveicarijos profesinių pensijų sistemos, kuriai visų pirma būdinga socialinės apsaugos institucijų autonomija, nes jos gali būti organizuojamos, finansuojamos ir administruojamos pagal privatinę teisę, taip pat taikant kapitalizacijos ir lygiavertiškumo principus, o tai rodo, kad išmokų suma yra nustatoma pagal įmokų sumą.

38. Austrijos vyriausybė ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) priežiūros institucija tvirtina, kad valstybės narės mokamos išmokos turi būti laikomos lygiavertėmis kitos valstybės narės mokamoms išmokoms, jeigu ir vienos, ir kitos patenka į socialinės apsaugos sistemų koordinavimo sistemos taikymo sritį.

39. Komisija siūlo „lygiaverčių“ išmokų sąvoką aiškinti taip pat kaip Reglamento Nr. 883/2004 53 straipsnio 1 dalyje esančią sąvoką „tos pačios rūšies“ išmokos. Taigi socialinės apsaugos išmokas reikėtų laikyti lygiavertėmis, jeigu nesiskiria jų dalykas ir tikslas, taip pat jų apskaičiavimo pagrindas ir skyrimo sąlygos.

40. Prieš vertinant skirtingų teiginių esmę, kad būtų atsakyta į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, reikia išnagrinėti Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnio a punkte įtvirtinto išmokų sulyginimo principo tikslą ir konkrečią prasmę, kurią reikėtų suteikti lygiavertiškumo sąvokai atsižvelgiant į šią nuostatą.

41. Kaip matyti iš Reglamento Nr. 883/2004 9 konstatuojamosios dalies, pagal šio reglamento 5 straipsnį kodifikuojama konsoliduota teismų praktika, pagal kurią faktų sulyginimo principas pateikiamas kaip konkrečiai išreiškiantis bendrąjį nediskriminavimo principą, taikomą konkrečioje socialinės apsaugos teisės aktų koordinavimo srityje. Pagal šią teismų praktiką, siekiant užtikrinti veiksmingą teisės į laisvą judėjimą įgyvendinimą, atvejus, susiklosčiusius valstybėje narėje, reikia vertinti taip pat, lyg jie būtų susiklostę toje valstybėje narėje, kurios teisės aktai taikytini.

42. Tačiau nors pagal šią tradicinę sampratą sulyginimo principas buvo įtrauktas į pradinį Komisijos pasiūlymą [21] kaip konkretus nukrypimas nuo vienodo požiūrio principo [22], Sąjungos teisės aktų leidėjas galiausiai įtvirtino jį atskirame straipsnyje ir iš to galima spręsti, kad šitaip numatytos naujos galimybės, kurias reikia atskleisti teismų praktikoje [23].

43. Šis straipsnis padalytas į du punktus, pirmame iš jų įtvirtintas išmokų ir kitų pajamų sulyginimas, o antrame – faktų arba įvykių sulyginimas.

44. Pirmiausia reikia pažymėti, jog man atrodo, kad Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnio b punkte įtvirtintas principas, pagal kurį kitoje valstybėje narėje susiklosčiusiems faktams ar įvykiams suteikiami tokie patys teisiniai padariniai kaip ir „panašiems“ faktams ar įvykiams, susiklosčiusiems valstybėje narėje, kurios teisės aktai taikytini, netaikomas tokiu atveju, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, kai reikia palyginti dvi išmokas. Tačiau atrodo, kad ši „faktų ar įvykių“ sulyginimo taisyklė atitinka tai, kaip naujesnėje teismų praktikoje sulyginimo reikalavimas yra taikomas kaip vienodo požiūrio pasekmė.

45. Iš tiesų teismų praktikoje yra nemažai kitoje valstybėje narėje įgytų laikotarpių ir valstybėje narėje, kurioje reikalaujama išmokų, įgytų laikotarpių sulyginimo atvejų siekiant įgyti, išlaikyti ar pratęsti teisę į socialinės apsaugos išmokas arba jas apskaičiuoti.

21 — Tarybos reglamento (EB) dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo [C(1998) 779 *final*] pasiūlymas.

22 — Žr. šio pasiūlymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalis.

23 — Visų pirma dėl šio naujojo straipsnio analizės žr. P. Mavridis „L'assimilation des faits en droit communautaire: un nouveau principe?“, *Revue de droit sanitaire et social*, Nr. 4, 2011, p. 629, ir N. Rennuy „Assimilation, territoriality and reverse discrimination: a shift in European social security law?“, *European journal of social law*, Nr. 4, 2011 m., p. 289.

46. Taigi Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad nacionalinės teisės aktai, susiję su neįgalumo pensijos skyrimo sąlygomis, kuriuose numatyta tam tikromis aplinkybėmis, pavyzdžiui, ligos ar nedarbo atveju, pratęsti referencinį laikotarpį, einantį prieš negalios atsiradimą, per kurį apdraustasis turi būti mokėjęs minimalų įmokų skaičių, kad galėtų įgyti teisę į pensijos skyrimą, nors tokia galimybė nenumatyta, jeigu aplinkybės, leidžiančios tokį pratęsimą, susiklostė kitoje valstybėje narėje, atgraso darbuotojus migrantus nuo naudojimosi teise į laisvą judėjimą [24].

47. Be to, jis yra nusprendęs, kad jeigu teisė į našlaičio rentą pratęsiama viršijus tam tikrą amžių tiems rentos gavėjams, kuriems jos mokėjimas buvo nutrauktas dėl karo tarnybos, kitoje valstybėje narėje atliktą karo tarnybą reikia prilyginti valstybėje narėje, kurios teisės aktai taikytini, atliktai karo tarnybai [25].

48. Teisingumo Teismas taip pat yra konstatavęs, kad pagal nacionalinės teisės aktus negali būti sąlyginai sulyginami vaikams lavinti skirti laikotarpiai, įgyti kitoje valstybėje narėje, ir draudimo laikotarpiai, jeigu nė pagal vieną sąlygą nėra privaloma į tuos pačius laikotarpius, įgytus nacionalinėje teritorijoje, atsižvelgti apskaičiuojant senatvės pensiją [26].

49. Teisingumo Teismas taip pat taikė sulyginimo principą teisės į išmokas netekimo ar sustabdymo sąlygų įgyvendinimo srityje. Teismas taip pat laikėsi nuomonės, kad Sąjungos teisė nedraudžia valstybei narei įvykį, pavyzdžiui, įkalinimą, kuris, jeigu susiklostytų nacionalinėje teritorijoje, būtų teisės į išmokas netekimo arba sustabdymo priežastis, prilyginti atitinkamam įvykiui, įvykusiam kitoje valstybėje narėje [27]. Taigi, atsižvelgiant į konkretų atvejį, taikant sulyginimo principą, vienodas požiūris gali būti atkurtas atitinkamo asmens naudai arba nenaudai.

50. Teismų praktikoje ne taip dažnai aptinkami atvejai, kai su sulyginimo principu siejamos Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnio a punkte nurodytos „išmokos ir kitos pajamos“.

51. Tačiau atrodo, kad su šiais atvejais galima susieti tris sprendimus. Pirmiausia iš Sprendimo *Warry* [28] matyti, kad nors pagal nacionalinės teisės aktus teisė į neįgalumo išmokas priklauso nuo teisės į išmokas ligos atveju, reikia atsižvelgti į aplinkybę, kad suinteresuotasis asmuo turėjo teisę į ligos išmokas kitoje valstybėje narėje, lyg jis būtų turėjęs šią teisę valstybėje narėje, kurios teisės aktai taikytini. Be to, remiantis Sprendimu *Öztürk* [29] galima daryti išvadą, kad pagal valstybės narės teisės aktus negali būti nustatyta teisės į senatvės pensiją, numatytą mokėti dėl nedarbo, atsiradimo sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo tam tikrą laikotarpį iki prašymo mokėti pensiją būtų gavęs nedarbo draudimo išmokas tik šioje valstybėje narėje, nors į kitoje valstybėje narėje gautas tas pačias išmokas neatsižvelgiama. Galiausiai Sprendime *Klöppel* [30] Teisingumo Teismas yra nutaręs, kad nacionalinės teisės aktuose, kuriuose numatyta pratęsti vaiko priežiūros pašalpos mokėjimą, jeigu kitas iš tėvų taip pat gauna šią pašalpą, negalima atsisakyti atsižvelgti į „panašios“ išmokos gavimą kitoje valstybėje narėje. Kadangi Reglamento Nr. 883/2004 9 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad sulyginimo principas turėtų būti aiškiai pasirinktas ir plėtojamas „atsižvelgiant į Teismo sprendimų formą ir turinį“, šio reglamento 5 straipsnį aiškinu atsižvelgdamas į ankstesnę teismų praktiką, iš kurios išplaukia šio principo esmė.

24 — Sprendimas *Paraschi* (C-349/87, EU:C:1991:372, 22–27 punktai).

25 — Sprendimas *Mora Romero* (C-131/96, EU:C:1997:317, 36 punktas).

26 — Sprendimas *Kauer* (C-28/00, EU:C:2002:82). Taip pat žr. Sprendimą *Elsen* (C-135/99, EU:C:2000:647), kuriame Teisingumo Teismas pripažino, kad valstybės narės kompetentinga institucija turi pareigą apskaičiuodama senatvės pensiją atsižvelgti į vaikui ugdyti skirtus laikotarpius, įgytus kitoje valstybėje narėje, lyg šie laikotarpiai būtų įgyti nacionalinėje teritorijoje.

27 — Sprendimas *Kenny* (1/78, EU:C:1978:140).

28 — 41/77, EU:C:1977:177.

29 — C-373/02, EU:C:2004:232.

30 — C-507/06, EU:C:2008:110.

52. Pripažįstu, kad Teisingumo Teismas nėra apibrėžęs konkrečių diferenciacijos kriterijų ir taip pat yra pripažinęs tam tikrą lankstumą įgyvendinant sulyginimo principą. Šio teismo praktikoje leidžiamo lankstumo nekvestionuoja Sąjungos teisės aktų leidėjas, kuris nusprendė patvirtinti teismų praktikoje suformuluotą poziciją. Manau, jeigu teismų praktikoje ar teisės aktuose nėra tiksliai išvardyti kriterijai, sulyginimo principo atveju reikia taikyti lyginamąjį metodą, analogišką funkcinio lygiavertiškumo metodui, kuris yra gerai žinomas lyginamojoje teisėje [31], siekiant, be formalių skirtumų, nustatyti ne visišką nagrinėjamų išmokų esmės tapatumą, bet funkcinę analogiją. Šiuo atžvilgiu svarbus yra Sprendimas *Klöppel* [32], kuriame pažymėta tik tiek, kad ugdymo išmoka Vokietijoje yra „panaši“ į Austrijoje mokamą vaiko priežiūros išmoką, nesiaiškinant, ar abi išmokos turi tiksliai tokias pačias savybes.

53. Motyvai, susiję su funkciniu lygiavertiškumu, sukelia dvejopas pasekmes.

54. Pirma, aiškinant sąvoką „lygiavertės“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnio a punktą, nebūtina taikyti griežtų kriterijų, nustatytų aiškinant sąvoką „tos pačios rūšies išmokos“, kaip ji suprantama šio reglamento 10, 53 ir 54 straipsniuose. Be to, jeigu Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų ketinęs nurodyti šiuos teismų praktikoje įtvirtintus kriterijus, jis, užuot kūręs naują sampratą, būtų pateikęs tą patį sulyginimo principo taikymo apibūdinimą, kuris jau buvo pateiktas dėl kumuliaciją draudžiančių taisyklių taikymo. Galiausiai lygiavertės išmokos sąvoka, grindžiama lankstesniais kriterijais, man atrodo platesnė už tos pačios rūšies išmokos sąvoką [33].

55. Antra, nemanau, kad Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnio a punkte pavartotą lygiavertiškumo sąvoką reikėtų aiškinti siauriau, nei šio straipsnio b punkte minėtą „panašaus“ fakto ar įvykio sąvoką [34]. Ir vienu, ir kitu Sąjungos teisės aktų leidėjo numatytu atveju sulyginimo reikalavimas nereiškia, kad turi būti griežtas tapatumas, nes taip gerokai susiaurėtų šio principo taikymo sritis.

56. Kokią išvadą lemia funkcinio lygiavertiškumo metodas, jeigu lyginamos tokios senatvės išmokos, kurioms atitinkamai taikomi BPVG ir ASVG?

57. Nemanau, kad vien dėl BPVG numatytų išmokų įtraukimo į dalykinę Reglamento Nr. 883/2004 taikymo sritį jos galėtų tapti lygiavertėmis išmokomis. Dėl to būtų iškreipta lygiavertiškumo reikalavimo, kuris yra sulyginimo principo taikymo sąlyga, taikymo sritis, be to, šios taikymo srities nustatymas priklauso nuo visiškai formalių savybių [35], kurių nereikia laikyti reikšmingomis vertinant išmokų lygiavertiškumą.

58. Lemiama yra tai, ar, siekiant teisingai padalyti sveikatos draudimo finansavimo naštą pensininkams, nepaisant jų pensijos kilmės, tokios senatvės išmokos, kaip tos, kurioms taikomas BPVG, atitinka panašų į ASVG išmokų apskaičiavimo pagrindą.

59. Norint atsakyti į šį klausimą, pakanka pasiremti išvada, kad ir Austrijos, ir Lichtenšteino senatvės pensijų sistemos skiriasi iš esmės, nes pirmajam ir antrajam ramsčiui yra būdingi labai skirtingi aspektai. Iš tiesų, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Lichtenšteino senatvės pensijų sistemai yra būdinga trijų ramsčių struktūra, ir pirmojo jos ramsčio tikslas tėra

31 — Visų pirma žr. S. Godechot-Patris „Retour sur la notion d'équivalence au service de la coordination des systèmes“, *Revue critique de droit international privé*, 2010, p. 271.

32 — C-507/06, EU:C:2008:110.

33 — Taigi negalima atmesti, kad išmokos, kurios nėra tos pačios rūšies, pavyzdžiui, senatvės pensija ir našlio (našlės) pensija, kurios apskaičiuojamos remiantis skirtingų asmenų įgytais draudimo laikotarpiais (šiuo klausimu žr. Sprendimą *Cordelle*, C-366/96, EU:C:1998:57), būtų laikomos funkciškai lygiavertėmis, visų pirma, jeigu kalbama apie jų įtraukimą į socialinių įmokų apmokestinamąją vertę.

34 — Šiuo klausimu žr. N. Rennuy, *op. cit.*, kuris mano, kad Teisingumo Teismas turėjo „atsilaikyti nuo pagundos“ atskirti abi sąvokas (1 punktas, p. 298 ir 299).

35 — Šios savybės susijusios su išmokų teisiniu pagrindu arba jų nuoroda į Sąjungos arba EEE valstybės narės pranešimą, padarytą pagal Reglamento Nr. 883/2004 9 straipsnio 1 dalį.

patenkinti gyvybiškai svarbius pensininkų poreikius, o antrajam ramsčiui priskiriamomis profesinėmis sistemomis siekiama užtikrinti apdraustajam įprasto gyvenimo būdo išlaikymą. Tačiau Austrijos pensijų sistemos pirmuoju ramsčiu siūloma gerokai platesnė apsauga, nes ASVG numatytos senatvės pensijos tikslas yra leisti apdraustajam išsaugoti įprastą gyvenimo būdą.

60. Taigi įmokų apskaičiavimo pagrindo nustatymo ir tik šiuo požiūriu užsienio pensijos, funkciškai atitinkančios tą patį tikslą – leisti apdraustajam išlaikyti įprastą gyvenimo būdą – turi būti laikomos analogiškomis ASVG numatytoms pensijoms. Tai, kad Lichtenšteino profesinių pensijų sistema turi daugiau ypatybių, kurios skiriasi nuo Austrijos sistemos ypatybių, nesuteikia pagrindo daryti kitokios išvados. Visų pirma nei tai, kad Austrijos sistema veikia pagal paskirstymo principą, o Lichtenšteino sistema grindžiama kapitalizacijos principu, nei BPVG išmokų gavėjams suteiktos galimybės savarankiškai tvarkyti savo pensijų sistemą nėra reikšmingos aplinkybės lyginant išmokų pagrindą.

61. Galiausiai manau, jog Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, jog pagal jį nedraudžiama, kad, nustatant sveikatos draudimo įmokų, taikomų pensijų, mokėtinų pagal dviejų ar daugiau valstybių narių teisės aktus gavėjo gyvenamosios vietos valstybėje narėje, apskaičiavimo pagrindą, lygiavertėmis senatvės išmokoms, mokamoms pagal gyvenamosios vietos valstybės narės pagrindinę teisės sistemą, taigi įtraukiamoms į minėtą apskaičiavimo pagrindą, būtų laikomos senatvės išmokos, mokamos pagal kitos Sąjungos arba EEE valstybės narės papildomą profesinę sistemą, kuri nurodyta šios valstybės narės pagal šio reglamento 9 straipsnio 1 dalį padarytame pranešime, jeigu, panašiai kaip gyvenamosios vietos valstybėje narėje gaunamomis pensijomis, jomis siekiama užtikrinti, kad jų gavėjai išlaikytų tokį gyvenimo lygį, koks buvo iki jų pensijos.

III – **Išvada**

62. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Verwaltungsgerichtshof* (Administracinis teismas) pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip: 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo 5 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, jog pagal jį nedraudžiama, kad, nustatant sveikatos draudimo įmokų, taikomų pensijų, mokėtinų pagal dviejų ar daugiau valstybių narių teisės aktus gavėjo gyvenamosios vietos valstybėje narėje, apskaičiavimo pagrindą, lygiavertėmis senatvės išmokoms, mokamos pagal kitos Sąjungos arba Europos ekonominės erdvės valstybės narės papildomą profesinę sistemą, kuri nurodyta šios valstybės narės pagal šio reglamento 9 straipsnio 1 dalį padarytame pranešime, jeigu, panašiai kaip gyvenamosios vietos valstybėje narėje gaunamomis pensijomis, jomis siekiama užtikrinti, kad jų gavėjai išlaikytų tokį gyvenimo lygį, koks buvo iki jų pensijos.